

intéz a társulathoz, melyben kéri, hogy legközelebb megkezdendő Közép-Ázsiai utazására adatnék számára ajánló levél, melynek segédelmével az utazására szükséges előtanulmányokat az orosz természettudósok, társulatok és muzeumok közrejárujtával annál sikeresebben megtehesse. — A behatóan indokolt folyamodvány és az első titkár nyilatkozata alapján az ajánló levél kiadásába a választmány beleegeznek.

A „Kecskeméti-vidéki természettudományi társulat“, mely a múlt május hónapban alakult, s alapszabályai már látta-moztattak, jelenti, hogy működését a múlt októberben szak- és népszerű fölolvások tartásával megkezdette; jelenleg már 53 tagja van, és saját bérelt helyiségében könyvtárának alapja is meg van vetve. A kecskeméti-vidéki term. tud. társulat ajánlja magát a k. m. term. tud. társulat figyelmébe. — Örvedetes tudomásul vétetik és elhatározatik, hogy átiratilag küldessék át társulatunk üdvözléte s fejeztessék ki, hogy tőlünk tel-

hetőleg igyekezni fogunk a kecsk. v. t. társulatot nemes törekvésében támogatni. A készletben levő kiadványok megfognak küldetni számokra (kivéve a k. k. vállalatéit) s viszont felkérendők lesznek, hogy fölolvásait — a mennyiben közlésüket ohajtanák, de alkalmas tér nem áll rendelkezésükre esetleges közlés végett küldének be hozzánk.

A Bugát-Schuster dijakra pályázó, de jutalmat nem nyert művek szerzői a pályaművek kiadását kéri. — Minthogy a pályaművekről készült bírálatoknak épen e művek képezik alapját, s azoknak kiadása után a bírálatok helyességét nem lehetne igazolni, elhatározatik, hogy a pályaművek nem adatnak ki, hanem az eddig követett módon továbbra is a társulat levéltárában fognak őriztetni. Megengedtetik azonban hogy — ha oly megbízottak jelentkeznek, kik a szerzőtől nyert megbízatásukat igazolni képesek, — a pályaműveket a társulat hivatalos helyiségében leirhatják.

(Vége a jövő füzetben.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

(Válaszok a szerkesztőséghez intézett kérdésekre.)

(1.) EBÉD UTÁN PIHENNI KELL-E VAGY MOZOGNI? Egy vidéki társaságban beszélgetés közben szóba jött; vajjon étkezés után pihenni jobb-e vagy mozogni, értván a mozgás alatt munkát, még pedig mind testi, mind szellemi munkálkodást. A társaságnak azon része, mely az erősebb nemhez tartozik, a mozgás mellett emelt szót, míg a gyengébb nem a nyugalmat tartotta czélszerűbbnek, mind az izmoknak, mind az agynak működésére nézve. Szó szót váltott, mindenik fél érveket hozott fel egymás ellen és czáfolni igyekezett a másikat; tisztába azonban még sem jött a dolog. Az erősebb nem maradt ugyan a csataterén, de a gyöngébb nem is ovatosan és rendben vonult vissza az élettan sánczai közé, honnan a vita eldöntésére a következő kérdéseket intézte hozzánk:

1. Létezik-e valamely összeköttetés az agy és a gyomor között, — és milyen?

2. Tele gyomornál az agyműködés erőletése van-e befolyással az emésztés működésére?

3. Az erőltetett szellemi munka mi befolyással van a gyermek egészségére és kedélyére?

E kérdések sokkal tágabb körben mozognak ugyan, semhogy a rendelkezésünkre álló tér korlátolt volna miatt bővebben fejtegethetnők; szolgáljanak

azonban a jelen esetben figyelembe veendő körülményekre nézve rövid tájékozásul a következő megjegyzések.

Az első kérdésre vonatkozólag a boncztan adja meg a választ. A központi idegrendszer a bolygó idegek keresztül van összeköttetésben a gyomorral. Hogy azonban a bolygó idegek befolyással vannak-e a gyomor-nedv — mely mint ismeretes egyike a legfontosabb emésztő folyadékoknak — elválasztására és így a gyomor emésztésére? élettanilag ez idő szerint még nincsen tisztába hozva. Némelyek azt mondják, hogy igen, míg mások kétségbe vonják ezt az állítást, mivel a gyomornedv elválasztásában semmi nemü zavar sem lép föl még akkor sem, ha elő állatban a bolygó idegek keresztül metszenek. Hogy a központi idegrendszer befoly valamiképen a bolygó idegen át a gyomor működésére az bizonyos, mert nem képzelhető, hogy a tényleges boncztani összefüggésnek célja ne legyen; de, hogy miben mutatkozik ezen élettani hatás, azt ismereteink jelen állásában még nem tudjuk meghatározni.

A második kérdésre vonatkozólag azon rövid reflexiók szolgálhatnak irányadóul, melyek e Közlöny 1874 novemberi (63-ik) füzetének élettani rovatában hozattak fel, hol arról volt szó hogy

„sokat ülőnek miért kell tornáznia?” Az idéztük helyen megemlítették, hogy a test egyes szervei, midőn működni kezdenek, a többi szerveknek rovására telnek meg bőségesen vérrrel. Így evés után, midőn a gyomorműködés azonnal kezdődik, a gyomorban is nagy a vérbőség, melynek megfelelőleg természetesen a többi szervek — így a többi közt az agyvelő is — aránylag vértelenebbé válnak, mint azelőtt. Ha most emészteni kezdő gyomorral az agyvelőt hozzuk működésbe, természetes dolog, hogy ez által mégint a többi szerveknek, így a gyomornak is, a vértartalmát csökkentjük és annál fogva kedvezőtlenül hatunk annak munká-sikerére. Kétségen kívül legkedvezőbb sikerrel működhetik valamely szerv akkor, ha osztatlanul működhetik az erőkészlet a vér rovására. De az, hogy mikor válik az agy és a gyomor egyidejű munkája a szervezetre hátrányossá, az természetesen egyfelől attól függ, hogy milyen e szerveknek munka képessége, másfelől pedig, hogy milyen fokban vétegetik egyik vagy másik szerv igénybe. Tapasztalás tanítja, hogy oly irányban, melyben az ész már gyakorlott és járt utakon halad, a mely irányban tehát agyvelőnk munkaképessége nagyobb, tele gyomorral is könnyedén működtethetjük agyunkat; míg új dolgok megismerése és megtanulása telt gyomorral nehezen megy. Ebéd után megerőltetés nélkül játszunk el egy már jól begyakorlott darabot a zongorán, míg ha egy új étude tanulásához kezdünk, érezzük, hogy nehezebben megy, mint máskor. Vizont ha a gyomornak nem kell sokat működnie, ha nem túlságos az, mit meg kell emésztenie, az agy munkája is könnyebb és sikeresebb; míg ha túlterheljük gyomrunkat, nehezen megy mind az izom-, mind a szellemi működés.

Vére a *harmadik kérdésre* vonatkozólag legyen felemlítve az a tapasztalati tény, hogy a szervezet egyes szerveinek mód nélküli túlságos zaklatása csak a többieknek kárára lehet, anélkül hogy magának a zaklatott szervnek munkaképességét növelné. Szervezetünkben, mint a természetben mindenütt, a munka felosztás nagy elve uralkodik. A különböző szervek váltakozva jönnek működésbe, egyik pihen míg a másik munkát folytat, hogy ismét megnyugogják a kifáradás után. A gondos nevelésnek ki kell terjeszkednie arra, hogy e szervek úgy gyakoroltassanak működésükben, hogy az egyik el ne hanyagoltassék a másik rovására.

Ennyit irányadóul. Az egyes esetekre és egyénekre vonatkozólag a mondottak

fonalán könnyen meglehet a megfelelő következtetéseket vonni. S ilyképen ha az arany almát nem nyújthatjuk is feltétlenül ama társaság gyöngédebb nemű tagjainak, annyit azonban az igazság szempontjából ki kell nyilatkoztatnunk, hogy a kérdést inkább megközelítették, mint a másik fél.

H.

(2.) Sz. J. úrnak Dergecsen. — Köszönjük a figyelmeztetést. Kapcsolatából kiszakítva, csakugyan ellentmond az egyik idézet a másiknak. De az ellentmondás csak látszólagos. A 46-ik oldal 2-ik kikezdése végén, t. i. „oly légkörről van szó, mely — péld. nagyobb vizek közelléte miatt — állandóan nedves és ez által a növényzet nedvtartalmára is jelentékeny befolyást gyakorol. A vegetatio ennél fogva vizenyösebbé válik. Tudva levő dolog pedig, hogy a húsos növények (melyek sok levét, nedvet foglalnak magukban) könnyebben fagynak el, mint a kevesebb vizet tartalmazó növények. A szőlő, paszuly, borsó és egyéb a fagy iránt érzékeny növények, nagy tavak és folyamok közelében, valamint nedves talajon hamarabb elfagynak, mint száraz légkörű vagy talajú vidékeken. *Ez a növénysejtfalaknak ez esetben végbemenő erősebb infiltrációjában leli magyarázatát.* — A 46-ik oldalon tehát az állítatik, hogy vizenyős légkörben és talajban a növények a bekövetkezett fagytól, t. i. a mérsékletnek nulla alá csökkenésétől többet szenvednek, mint ott, hol kevesebb bennök a nedvesség.

De másfelől mikor következhetik be a fagy, vagyis a mérsékletnek nulla alá csökkenése hamarabb? akkor-e, mikor a légkör száraz, vagy mikor nedves? Mindenki tudja, hogy felhős, ködös időben nem kell a fagytól úgy félni, mint mikor száraz, derült idő van. E tény oka főképp abban keresendő, hogy felhős, nedves légkörbe nem sugározhatja ki a talaj a maga melegét oly könnyen, mint száraz, derült időben; tehát mikor nedves a levegő, a talaj nem hűlhet le oly könnyen; s így mérséklete bajosabban csökkenhet nulla alá, mint száraz időben. S ezért mondtam az 56-ik oldalon, hogy nedves légkörben a fagy nem igen fog bekövetkezhetni.

A dolog tehát így áll: Nedves légkör mellett kevesebb a valószínűség, hogy fagy lesz, mert a mérséklet-csökkenés egyik faktora — a föld meghűlése a kisugárzás következtében — meg van gátolva működésében. De, ha a mérséklet alászállása mégis bekövetkezik, úgy nagyobb kárt tesz a vizenyős légkörben és talajon élő növényekben. W. L.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.